

CO PALIĆ W ROKU 1931

ILUSTROWANY KATALOG
POLSKIEGO MONOPOLU
TYTONIOWEGO

Nie! napewno nie tędy. O tem przekonali się boleśnie liczni bardzo ludzie, którzy szukali szczęścia w hazardzie. A w rezultacie zostawili na zielonym suknie swój honor, szczęście rodziny a niejednokrotnie nawet i życie.

Natomiast każdy człowiek ma prawo szukać szczęścia, ale powinien to robić tam, gdzie szanse znalezienia są najbardziej odpowiednie.

Tylko Państwowa Loteria Klasowa daje maksimum szans do wygrania.

Połowa losów wygrywa.

32.000.000 zł. czeka na szczęśliwych posiadaczy losów.

A więc, kup los

**POLSKIEJ PAŃSTWOWEJ
LOTERJI KLASOWEJ**

a wtedy będziesz wiedział, że
jesteś „kowalem swojego losu”.

CO PALIĆ W ROKU 1931

Kolekcja
Emila Kornasia

ILUSTROWANY
K A T A L O G
POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

CM KEK 319729

Wojewódzka Biblioteka Publiczna
Czytelnia

Wpisano do Księgi Akcesji

Akc. Dł nr .....184...../2012/.....CM.....

PRZEMYSŁ tytoniowy w Polsce, ujęty w ramy państwowego monopolu produkcji, sprzedaży i uprawy, jest jednym z najpoważniejszych odcinków naszego życia gospodarczego.

Czy dla uwypuklenia jego znaczenia zechcemy powołać się na liczbę zatrudnionych pracowników (blisko tysiąc pracowników umysłowych i 12 tysięcy robotników), czy na wysokość dokonywanych obrotów (wartość sprzedawanych rocznie wyrobów zbliża się do 700 milionów złotych), czy na ilość przerabianego rocznie surowca (ponad 21 milionów kilogramów) mamy prawo postawić Polski Monopol Tytoniowy w pierwszym rzędzie placówek przemysłowych w kraju.

Rozwój Polskiego Monopolu Tytoniowego w ciągu pierwszych 12 lat istnienia odrodzonej Państwowości Polskiej jest niezwykle szybki. Porównajmy tylko chwilę, gdy w r. 1918 Rząd Polski obejmował po austriackim monopolu tytoniowym jedyną zdatną do uruchomienia, lecz pozbawioną surowców, fabrykę w Krakowie, z okresem obecnym, gdy wre praca w 17 w nowoczesne urządzenia zaopatrzonych fabrykach wyrobów tytoniowych, w jednej fabryce kartonazy, w 10 placówkach uprawy, wykupu i fermentacji surowca rodzimego, gdy pełne surowca magazyny pozwalają na przemyślaną i oględną politykę zakupów, a kilkumiesięczne zapasy gotowych wyrobów, nagromadzone w 32 magazynach sprzedaży zabezpieczają regularną aprowizację kraju w ten niezbędny dziś do życia artykuł pierwszej potrzeby.

Rozwój P. M. T., któremu towarzyszyło stałe polepszanie się jakości wyrobów, palacze polscy śledzili z niesłabnącem zaintere-

sowaniem, ciesząc się z każdego postępu i udoskonalenia; szczególną dumą napawały ich wiadomości o powodzeniu polskich wyrobów tytoniowych wśród obcych, o odznaczeniach uzyskiwanych na wystawach i targach zagranicznych, o rozchwytywaniu naszych papierosów na rynkach belgijskich, francuskich lub południowo-amerykańskich.

Uznanie, jakim dzisiaj już wszędzie cieszą się polskie wyroby tytoniowe, powoduje, że Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego oddaje ten pierwszy Katalog do rąk swych konsumentów — z przekonaniem, że pogłębia w ten sposób istniejący już życzliwy stosunek i wzajemną współpracę między P. M. T. a szerokimi warstwami palaczy.

STOSUNEK SPRZEDAWCY DO KONSUMENTÓW.

Sprzedawca obowiązany jest:

- 1) Dbać o estetyczny wygląd lokalu i okna wystawowego.
- 2) Utrzymywać towar w porządku na półkach sklepowych.
- 3) Dbać o higienę wyrobów.
- 4) Dbać o konsumenta, obsługując go jak najuprzejmiej. Sprzedawca winien być rzetelnym i kompetentnym doradcą swego odbiorcy w sprawach konsumpcji, a zwłaszcza wyboru wyrobów tytoniowych.
- 5) Przyjmować reklamacje konsumenta i uwzględniać je w miarę możliwości.
- 6) Notować każdą reklamację konsumenta i kierować ją do swego bezpośredniego dostawcy (właściwej hurtowni lub P. M. W. T.).

O CZEM SPRZEDAWCA POWINIEN PAMIĘTAĆ?

- 1) Władze i organy monopolowe przyjmują reklamacje sprzedawców zgłoszone wyłącznie przy odbiorze towaru.
- 2) Reklamacje późniejsze mogą być w drodze wyjątku przyjmowane i uwzględniane i to tylko wtedy, gdy reklamacja zostanie poparta zbadaniem sprawy przez Władze Skarbowe.
- 3) Sprzedawca winien wystrzegać się falsyfikatów, sprzedawanych w opakowaniach monopolowych.

KONSERWACJA WYROBÓW.

Dobrze sporządzony wyrób tytoniowy zachowa długo swą wartość użytkową, jeżeli będzie odpowiednio konserwowany u sprzedawcy i konsumenta.

W tym celu należy przestrzegać następujących prawideł:

- 1) Podczas przewozu wyrobów tytoniowych, towar należy chronić od deszczu, śniegu, suchego i mroźnego wiatru, od wyziewów benzyny, od wyziewów ze stajen podczas postoju w nich wozów, należy też izolować go od innych towarów załadowanych razem z tytoniem.
- 2) Temperatura lokalu składowego lub sklepu, winna być możliwie równomierna, nie może ona spadać zimą poniżej $+4^{\circ}\text{C}$, latem przekraczać $+16^{\circ}\text{C}$. Wyroby nie mogą się znajdować blisko rozgrzanych pieców i radiatorów.
- 3) Powietrze w magazynie lub sklepie winno być czyste, magazyn lub sklep powinien być położony zdaleka od kuchni, stajni, ustępów.
- 4) Należy unikać magazynowania w lokalach nieprze-wiewnych.
- 5) Wyroby winny być izolowane od zimnych ścian i podłóg; należy unikać składania towaru obok często otwieranych drzwi lub niezamykających się szczelnie okien.
- 6) Podłogi w magazynach i sklepach należy skrapiać jak najrzadziej i chronić towar przed zwilgotnieniem.
- 7) Tabakę i tytoń do żucia magazynuje się oddzielnie od innych wyrobów.
- 8) Nie układać towaru w zbyt wysokie stosy.
- 9) Chronić towar przed bezpośrednim działaniem słońca.
- 10) Izolować tytoń w lokalach drobnej sprzedaży od innych towarów; tabakę i tytoń do żucia trzymać w oddzielnych schowkach i w naczyniach zamkniętych.
- 11) Nie dopuszczać do wysychania, zwilgotnienia i zbyt długiego leżenia towaru; pobierać wyroby raczej w mniejszych ilościach, ale zato częściej.

STUDJUM®

O PAPIEROSACH I ICH WYROBIE.

W światowej produkcji wyrobów tytoniowych papieros zajmuje pierwsze miejsce, wypierając z użycia powoli, lecz stale inne rodzaje wyrobów.

Podobnie, jak w wytwarzaniu cygar również i w produkcji papierosów ustaliły się pewne zasadnicze typy.

Najstarszy jest typ papierosa orientalnego, mocnego i aromatycznego, sporządzonego z surowców orientalnych. Zbliża się do niego dzięki używaniu do produkcji surowców orientalnych papieros typu egipskiego, jednak ustępuje on orientalnemu pod względem mocy. Typ ten jest obecnie panujący. Zbliżony do powyższych typów jest typ tak zwanego „rosyjskiego” papierosa (ustnik i przezroczysta bibułka); typ ten cechuje łagodność i aromatyczność, a nazwę swą zawdzięcza wyłącznemu używaniu w krajach b. imperjum rosyjskiego.

Powyższe typy są ze sobą spokrewnione. Odbiegają od nich natomiast daleko dwa typy najnowsze, zyskujące sobie na Zachodzie coraz większe wzięcie. Są to papierosy typu angielskiego i amerykańskiego. Papierosy angielskie sporządza się z surowców orientalnych z domieszką jasnego surowca północno-amerykańskiego (wirgińskiego), co nadaje im swoisty aromat. Papierosy amerykańskie sporządza się prawie wyłącznie z surowca północno-amerykańskiego; ponadto cechuje je „sycenie” t. j. impregnowanie sztucznymi środkami aromatycznymi, konserwującymi i podnoszącymi zdolność spalania.

Pod pewnym względem można mówić o „polskim typie” papierosa; do tego typu należą różne papierosy, odbiegające od wyliczonych typów, a sporządzane przeważnie z krajowych surowców tytoniowych.

Jeśli przeto można mówić o „bejcowaniu papierosów” to zabieg ten stosuje się faktycznie tylko do papierosów typu amerykańskiego.

kańskiego, mało naogół znanego konsumentom polskim. Wszystkie papierosy polskie sporządza się bez sztucznego sycenia.

Papierosy dzielą się pod względem formy na dwa rodzaje: bezustnikowe, składające się z wałka tytoniowego i bibułki, oraz papierosy ustnikowe, różniące się od poprzedniego rodzaju t. zw. ustnikiem w formie odcinka twardego kartoniku, zwiniętego w trąbkę i wsuniętego w bibułkę.

Bibułka papierosowa, jako drugi nieodzowny składnik papierosa musi posiadać pewne własności, jeśli ma spełnić swe zadanie w wyrobie papierosów. Winna ona posiadać pewną trwałość (nie drzeć się zbyt łatwo), spalać się bez zapachu i nie zawierać otworów, przepuszczających powietrze przy wciąganiu dymu, towarzyszącemu paleniu.

Co do zdolności spalania bibułki, zdania konsumentów polskich są podzielone: jedni cenią wyżej i używają bibułki przezroczystej, ciężko spalającej się, inni bibułki nieprzezroczystej, lecz zato łatwo spalającej się.

Bibułki przezroczystej używają konsumenci województw centralnych i wschodnich, bibułki samospalającej się konsumenci innych dzielnic. Bibułki drugiej kategorii używa się powszechnie we wszystkich krajach poza Polską, Rosją i prowincjami, które po rewolucji rosyjskiej odpadły od niej. W tych ostatnich krajach panuje ponadto papieros ustnikowy o długim ustniku i stosunkowo małym przekroju, t. zw. typ rosyjski, podczas gdy Zachód Europy i inne części świata konsumują przeważnie papierosy bezustnikowe.

Gdy mowa o technologii spalania się papierosa z punktu widzenia higieny, to bezsprzecznie należałoby oddać pierwszeństwo bibułce samospalającej się, ta bowiem bibułka, spalając się przed wałkiem tytoniowym, mniej daje produktów spalania, wchłanianych z dymem tytoniu przez palacza, niż bibułka przezroczysta, która spala się co najwyżej równomiernie z tytoniem.

Od papieru ustnikowego, jako względnego trzeciego składnika papierosa, wymaga się, by nie miękł w ustach i zachowywał sztywność przez cały czas palenia.

Zaznaczyć wypada, że zamiast bibułki używa się czasem osłonek z liścia tytoniowego: papieros w tym wypadku staje się

wyroblem pośrednim między cygaretką a papierosem. Natomiast usiłowania zastąpienia bibułki papierosowej bibułką, sporządzoną z tytoniu, nie dały dotychczas dodatnich wyników.

Walek tytoniowy składa się z tytoniu krajanego. Zanim jednak z liścia tytoniowego otrzymamy tytoń krajany, inaczej „mieszankę“ musi on przejść przez szereg zabiegów fabrykacyjnych jak: zwilżenie, umożliwiające rozbiórkę z wiązek i bel, sortowanie, dla wybrania liści odpowiednich i wyłączenia nieodpowiednich, ponowne zwilżenie przy współudziale ciepła dla pobudzenia do lekkiej fermentacji i ujawnienia właściwego aromatu, tudzież dla uczynienia liścia podatnym, wreszcie krajanie na specjalnych maszynkach, rozstrzęsienie i proces t. zw. „maturacji“, t. j. odleżenia, podczas którego tytoń wyrównywa swą moc, aromat i smak.

Wyjątkowo tylko używa się do wyrobu papierosów tytoniu krajanego jednego gatunku: „mieszanka“ jest faktycznie mieszanką i składa się z kilku gatunków surowca tytoniowego. Tytonie miesza się dlatego, że nawet najszlachetniejszy i najlepszy gatunek surowca rzadko tylko posiada wszystkie wymagane cechy: przez mieszanie usuwa się lub łagodzi niepożądane właściwości danego gatunku lub nadaje mu się nowe, pożądane właściwości. Jeśli przeto mówi się o papierosie tureckim, bułgarskim i t. p., to znaczy, że w wyrobie surowiec tej nazwy przeważa i nadaje ton papierosowi, inne zaś spełniają dodatkowe zadanie.

Mieszanki przerabia się na papierosy prawie wyłącznie przy pomocy maszyn, przyczem papierosy bezustnikowe wytwarza się przy pomocy jednej maszyny, podczas gdy produkcja papierosów ustnikowych wymaga dwóch maszyn: jednej do sporządzania tutek (gilz), drugiej do napychania tutek tytoniem.

Opakowanie jest różne: papierowe, kartonowe, blaszane — przytem mniej lub więcej wytworne, w zależności od cen papierosów. Dla izolacji przed wpływami atmosferycznymi tudzież dla konserwacji umieszcza się w opakowaniach wkładki wewnętrzne z papieru parafinowego, celuloidowego, bibułki lub staniolu.

Spotyka się też w handlu t. zw. kolekcje papierosowe, obejmujące papierosy wyższego gatunku, produkowane przez daną firmę. Polski Monopol Tytoniowy sprzedaje dwa typy kolekcji: po 200 szt. i 100 szt. w pudełkach drewnianych (szkatułkach).

Papieros, sporządzony należycie i należycie przechowywany, może zachować swą zdatność do użytku przez przeciąg około 1 roku. Po upływie tego czasu zatracą swe własności, wskutek procesów chemicznych, jakie zachodzą w tytoniu, chociaż, ściśle rzecz biorąc, nie jest właściwie jeszcze zepsuty. Wynikiem zepsucia jest pleśń, którą można łatwo poznać po nalotach i zapachu stęchlizny.

Często jednak na osłonkach papierosów występują żółte plamy, a papierosy nie wykazują żadnych innych cech zepsucia: powodem tych plamek szpecących papieros, lecz nie psujących go, jest żywiczność tytoniu; znajdująca się w tytoniu żywica przechodzi przy sprzyjających warunkach na bibułkę.

Papierosy należy przechowywać w równomiernej temperaturze, ochraniając je starannie przed wilgocią i przed wyschnięciem.

O CYGARACH I ICH WYROBIE.

Jakkolwiek liczba konsumentów cygar w Polsce jest dość znaczna, to jednak rzadko można spotkać konsumenta, a nawet sprzedawcę, którego możnaby uważać za znawcę cygar. Dowodzą tego liczne, bałamutne częstokroć opowieści, krążące o cygarach, ich wyrobie i rozpoznawaniu ich jakości, które to opowieści przyjmuje się zazwyczaj bezkrytycznie, bez cienia podejrzenia, że mogą one stanowić co najwyżej temat humorystycznych anegdotek. Do takich popularnych przesądów należy np. opowieść o bejcowaniu, saletrowaniu i t. p. zabiegach w trakcie wyrobu cygar, mających wpływać rzekomo na jakość wyrobu, opowieść o wpływie, jaki ma rzekomo wywierać jasna lub ciemna barwa pokrywy na jakość cygar, ocena jakości cygar na podstawie ich zewnętrznego wyglądu i t. p.

Cygaro składa się zasadniczo z 3-ch części: pokrywy, zawijacza i wkładki. Tylko w niektórych typach cygar brakuje pozornie jednego z dwóch ostatnich składników.

Pokrywa tworzy zewnętrzną szatę cygara; wkładka, owinięta w zawijacz, tworzy jądro cygara, zwane „kukielką”. O wartości cygar stanowi jakość kukielki; pokrywa przeznaczona jest raczej do oddziaływania na zmysł estetyczny konsumenta.

Stosownie do tego przeznaczenia, liście na pokrywy odznaczają się piękną, równą barwą i elastycznością, obojętny jest natomiast przy nich aromat ze względu na to, że w stosunku do całości pokrywa stanowi nieznaczny odsetek.

Od zawijacza natomiast wymagany jest dobry aromat i zdolność żarzenia się, t. j. zdolność utrzymywania ognia w zapalonem cygarze.

Liście, przeznaczone na wkładkę, rzadko kiedy wchodzi w jednym gatunku do kucielki; zasadniczo tworzą one mieszanke kilku gatunków dla uzyskania pożądanego smaku, aromatu i mocy.

Ponieważ liście wkładkowe, a po części i zawijaczowe są miarodajne dla oceny jakości cygara, jest rzeczą zrozumiałą, że kto kieruje się przy wyborze cygara jego kolorem, nie może być uważany za znawcę, lecz raczej za naśladowcę mody, tak zresztą zmiennej.

Przypomnieć należy, że był czas, kiedy panowała moda na cygara punktowane; w ostatnich latach poszukiwane są cygara jasne, co doprowadziło nawet do przewrotu w uprawie surowca i do stosowania przez niesumieńczych wytwórców sztuczek w rodzaju posypywania cygar proszkiem, nie zawsze higienicznym, lub do owijania cygar, odwrotną, jaśniejszą, stroną liścia.

Drozsze cygara sporządza się prawie wyłącznie ręcznie, albo też przy użyciu pomocniczych przyrządów (form, pras); natomiast tańsze cygara sporządza się przy pomocy maszyn różnych systemów. Praca ręczna, jako dokładniejsza, jest droższa, to też nic dziwnego, że stosowana bywa do cygar droższych; nie wynika z tego jednak, aby cygaro sporządzone maszynowo miało być złe. Cygaro maszynowe, wykonane skrupulatnie może być równie dobre, jak i sporządzone ręcznie.

Przy wyrobie cygar fabrykanci posługują się tylko dwoma pomocniczymi środkami: wodą do kropienia liści przed ich rozebraniem i gorącym powietrzem do suszenia wilgotnych cygar. To wysuszanie, trwające nieraz do 6 miesięcy i wyżej, jest zabiegiem nader ważnym, wpływa bowiem na jakość cygara, jego aromat i zdolność konserwacyjną.

Cygara różnią się między sobą formą zewnętrzną, czyli t. zw. fasonem. Odmian fasonów jest bardzo wiele, do czego przyczynia się panująca moda, upodobania palaczy, konkurencja pomiędzy

PLANTACJE TYTONIU „TRAPEZUID” W PIADYKACH POD KOŁOMYJĄ

fabrykantami, mająca na celu zyskiwanie sobie konsumentów pewnemi „nowościami“ i t. p.

Naogół można ustalić następujące zasadnicze typy fasonów: wrzecionowate, cepelinowe, wysmukłe, maczugowe, torpedowe, wypukłe i holenderskie. Typ danego cygara można określić w zależności od tego, czy posiada ono wypukłość, czy też jej nie posiada. Typ wrzecionowaty cechuje wypukłość, znajdująca się przy końcu cygara (za koniec cygara uważamy miejsce do zapalania), typ maczugowy, zbliżony do wrzecionowatego, daje w przekroju trójkąt równoramienny o bardzo wydłużonych bokach, typy: torpedowy i wypukły posiadają wypukłość w środku cygara, typy: wysmukły i holenderski są pozbawione wypukłości. Zakończenia cygar t. j. miejsca przeznaczone do ust i do zapalania cygara, mają również rozmaity wygląd. Zakończenia te są albo szpiczaste, albo też tępe, w większym lub mniejszym stopniu. Wybitnie tępe zakończenie posiadają cygara fasonu holenderskiego, co jest właśnie, obok braku wypukłości ich charakterystyczną cechą. Czasem ustnik jest obcięty, co ma miejsce po największej części przy małych cygarach, zwanych zagranicą cigarillosami, w Polsce zaś cygarretkami. Spotyka się również cygara o ustniku, sporządzonym ze słomki lub z pióra, przeważnie przy cygarach tańszych. Do zaklejania ustnika używa się przezroczystego kleju roślinnego.

Koniec cygara może być obcięty, albo też może tworzyć t. zw. bukiet, otrzymywany przez zagięcie pokrywy do środka cygara, co ułatwia zapalenie.

Fason cygaru nadaje robotnica, formując odpowiednio wkładkę na dłoni; pierwotną tę formę utrwała „forma cygarowa“, rodzaj prasy drewnianej; tylko bardzo drogie cygara sporządza się wyłącznie ręcznie.

W trakcie fabrykacji cygara prasuje się „na kant“ przy pomocy odpowiednio skonstruowanych pras. Zabieg ten ma na celu upiększenie cygara przez nadanie mu powabniejszego wyglądu. Cygara prasuje się na 2 lub 4 kanty; rzadko spotyka się bardzo trudne do wykonania prasowanie trójboczne. Do tego samego celu, t. j. do nadania cygaru pięknego wyglądu, służą sygnety papierowe, nakładane na cygara, wreszcie pudełka drewniane lub inne wytworne opakowania wraz z całą armaturą

różnych papierów, etykiet, wkładek, przegródek, obrazków, szumnych napisów, nie mających nieraz nic wspólnego z wartością wyrobu.

Polski Monopol Tytoniowy nie posługuje się reklamowymi sztuczkami, starając się dawać w estetycznem opakowaniu towar o rzeczywistej wartości.

Wspomnieć jeszcze wypada o typach cygar: typ hawański odznacza się wysoką mocą i aromatem; do cygar tego typu używa się wyłącznie surowców hawańskich; kolor cygar hawańskich jest niepozorny — nierzadko ciemny. Typ meksykański tworzą bardzo mocne cygara o ciemnej barwie, sporządzane wyłącznie z surowców meksykańskich. Typ brazylijski stanowią cygara również ciemnego koloru, nieraz bardzo aromatyczne, sporządzane z surowców brazylijskich. Cygara te są również bardzo mocne.

Typ cygar wirgińskich tworzą cygara o cienkim, bardzo wydłużonym i równym fasonie; sporządza się je z surowca amerykańskiego o oznaczonej zawartości nikotyny; surowiec ten poddaje się też uprzedniemu wylugowaniu. Zakończenie ustnikowe tworzy przeważnie słomka. Rozpowszechnione są w krajach środkowo-europejskich (Austria, Węgry, Czechy, Włochy, częściowo Niemcy). W Polsce nie mają zbytu, ponieważ palacz polski poszukuje naogół cygar lekkich.

Wytwarzane przez Polski Monopol Tytoniowy cygara Hawańskie-Virginia posiadają z wymienionymi cygarami wirgińskimi wspólny fason i zakończenie, różnią się jednak od nich zarówno jakością, jak i sposobem sporządzenia, oraz użytymi do wyrobu surowcami.

Typ europejski cygar tworzą cygara o najróżnorodniejszych fasonach, sporządzane z surowców mieszanych.

Przyjęty jest ogólnie zwyczaj nadawania cygarom nazw romańskich, przeważnie hiszpańskich (samo słowo „cygaro” jest również pochodzenia hiszpańskiego). Niektóre nazwy oznaczają równocześnie pewien fason, inne są dowolne.

Na zakończenie tego pobieżnego opisu zabiegów, z którymi jest połączony wyrób cygar, należy jeszcze wspomnieć o sortowaniu i pakowaniu.

Ulegając upodobaniu konsumentów, a także ze względów estetycznych, każdy fabrykant, a również i Polski Monopol Tytoniowy daje do opakowań cygara, sortowane z punktu widzenia ich zabarwienia. Czynność ta wymaga bardzo wyszkolonego oka, rozróżniającego najdrobniejsze odcienie zasadniczych kolorów: jasnych i ciemnych. Zwłaszcza przemysł zagraniczny stosuje z zamiłowaniem sortowanie według zabarwienia, pokrywając nieraz estetycznym wyglądem niską wartość wyrobu.

Znajdujące się w sprzedaży cygara pakowane są w pudełka drewniane lub kartonowe zawierające po 5, 10, 20, 50, 100 sztuk. Większe ilości w jednym opakowaniu spotyka się rzadko. Bardzo drogie cygara pakuje się po 2 sztuki lub też pojedyncze sztuki umieszcza się w szklanych tubkach.

Pudełka do najdroższych cygar sporządza się z drzewa cedrowego; jako imitacja służy drzewo bukowe lub olszowe, nasyczone często olejkami cedrowymi.

JAK NALEŻY OBCHODZIĆ SIĘ Z CYGARAMI?

Aby cygaro smakowało w paleniu winno być umiejętnie przechowywane i palone.

Cygara należy przechowywać w równomiernej temperaturze wnętrza, wynoszącej około $+15^{\circ}\text{C}$, przy normalnej zawartości wilgoci w powietrzu (65—70%), nie niższej jednak od 50%.

Należy unikać trzymania w pobliżu cygar perfum, lub innych substancyj, posiadających silny zapach.

Cygara, przechowywane we właściwy sposób, nie tracą wartości nawet po kilku latach.

Palić cygara należy powoli i równomiernie; jeśli cygaro pali się trudno, można temu zaradzić przez głębsze obcięcie ustnika i przekłucie kukielki ostrą i długą igłą.

TYTONIE PAPIEROSOWE.

Oprócz gotowych papierosów konsumenci mają możliwość nabywania tytoniu krajowego do sporządzania papierosów sposobem

ręcznym. Tytonie tego rodzaju tworzą już stosowną mieszankę, albo też konsumenci mieszają je dodatkowo według swego uznania.

Tytonie papierosowe sporządza się w taki sam sposób, jak i mieszanki papierosowe; tytonie droższe kraje się tylko częstokroć w sposób odmienny od tytoni, przeznaczonych do masowego zbytu. Tytonie do masowego zbytu kraje się na pośpiesznych maszynach w ten sposób, że nóż przecina nerw główny liścia wpoprzek, pokrajany materiał zaś roztrząsa się, wskutek czego cały materiał zostaje zmierzwiony.

Mimo układania liści w prostopadłym kierunku do noża, zdarza się nieraz, że liść, przy masowej produkcji, układa się poprzecznie, przez co nerw główny nie zostaje przecięty wpoprzek, lecz wzdłuż. Z tego powodu w paczkach tytoniu trafiają się czasami wywołujące narzekania konsumentów części zdrewniałe. Jest to błąd, lecz nader trudny do uniknięcia w masowej produkcji. Tytonie drogie z liści o jednolitym kolorze, kraje się wzdłuż nerwu głównego liścia, przez co uzyskuje się długie włókno; tego rodzaju tytonie, zwane równolegle krajanymi, nie podlegają rozstrząsaniu: pakuje się je ręcznie. Pożądane jest jednak, aby konsumenci sami roztrząsali te włókna, ponieważ zdarza się, że papieros, sporządzony z włókien niezmięzwionych, źle ciągnie.

Tytonie papierosowe pakuje się w paczki po 25, 50 i 100 gr., bądź to ręcznie, bądź też maszynowo, tytonie równolegle krajane natomiast pakuje się wyłącznie ręcznie.

Tytonie papierosowe nie mają ustalonych typów, każdy producent wytwarza je według upodobania odbiorców.

TYTONIE FAJKOWE.

Przy produkcji tytoni fajkowych bierze się pod uwagę, do jakiej fajki produkowany tytoń jest przeznaczony: do krótkiej, czy też długiej.

Tytonie do fajek długich, używanych przez mniej wybrednych palaczy, są sporządzane z gorszych surowców, zazwyczaj z domieszką gniecionych i krajanych nerwów głównych liści, t. zw. „żył”; tytonie te kraje się szeroko; tytonie do fajek krótkich, zbliżone są do tytoni papierosowych i wymagają surowców szlachetniejszych o wąskim kroju.

Tytonie fajkowe tworzą bądź to typy oryginalne, jeżeli w wyrobie występuje wybitny surowiec fajkowy przy domieszce neutralnej innych surowców, lub też typ tytoniu mieszanego, jeżeli przez stosowne zmieszanie kilku gatunków surowców pragnie się uzyskać wyrób o pożądanym smaku, zapachu i aromacie.

Obok wymienionych typów zasadniczych, różniących się doborem liści, wspomnieć należy o dawnych typach, jak krull, knaster i 3-króli, które przedstawiają tytonie mieszane o charakterystycznej szerokości cięcia. Ponadto mówi się o fajkowych tytoniach amerykańskich i angielskich do krótkiej fajki, które to tytonie w przeciwieństwie do wspomnianych typów, są sycone, t. j. impregnowane materiałami nietytoniowymi dla nadania specjalnego aromatu i smaku.

Polski Monopol Tytoniowy wytwarza do krótkiej fajki sycony na wzór zagraniczny tytoń „Specjalny fajkowy“, ponadto dla ludności rolniczej — tytonie typu mieszanego do długich fajek; poza temi gatunkami konsumenci znajdą wielki wybór w tytoniach gdańskich i zagranicznych, importowanych przez Polski Monopol Tytoniowy.

Tytonie fajkowe pakuje się w jednostki tak samo, jak tytonie papierosowe: tytonie sycone wymagają hermetycznych zamknięć.

FRAGMENT FABRYKI PAPIEROSÓW

INNE WYROBY.

Tytonie przedzone.

Oprócz tytoni fajkowych i papierosowych, które przedstawiają wyrób pokrajany, gotowy do zrobienia papierosa lub nabicia fajki, produkuje się tytonie, które konsument musi przysposobić do spożycia przez pokrajanie, jeśli pragnie palić lub żuć, lub przez roztarcie, jeśli pragnie z nich sporządzić „własną” tabakę do zażywania. Tytonie te tworzą „grupę wyrobów przedzonych”, wzgl. „prasowanych” w zależności od sposobu ich sporządzania.

Z tytoni tej grupy Polski Monopol Tytoniowy produkuje jedynie tytoń p. n. „Skrętków”.

Skrętki sporządzane są jako „skrętki zwyczajne” i „śląskie”, te ostatnie z przeznaczeniem wyłącznie dla konsumentów na Śląsku.

Ponadto dla konsumentów śląskich sprzedaje się t. zw. „presówkę” t. j. liście w wiązkach, silnie sprasowane, które konsument sobie sam „przyrządza”.

Tytonie do żucia.

W ten sam sposób, jak tytonie przedzone, sporządza się jeszcze jeden rodzaj wyrobów tytoniowych — tytoń do żucia, sycony różnemi środkami chemicznymi, nadającemi wyrobowi odpowiedni smak i aromat.

Tytoniom do żucia nadaje się różne formy, w których docierają do sprzedaży: warkoczy, ślimaków, lasek i rolek. W zależności od sosów otrzymują one różny smak.

Polski Monopol Tytoniowy produkuje tylko jeden gatunek tytoniu do żucia w dwóch postaciach: rolek i lasek. Ich konsumentami są górnicy, rybacy i marynarze.

Tabaka do zażywania.

Tabaka do zażywania, kiedyś wszechwładna wśród wyrobów tytoniowych, straciła z biegiem czasu swe dominujące znaczenie w produkcji. Dziś konsumpcja jej odgrywa stosunkowo niewielką rolę.

Sposób sporządzania polega na rozdrobnieniu mięsistych, suchych lub wysuszonych liści tytoniowych, tudzież materiałów ubocznych przy fabrykacji innych wyrobów na drobne ziarnka lub subtelny proszek przy pomocy stęp, młynów i młynków. W zależności od grubości i wielkości ziarenek użytych do wyrobu tabaki, rozróżnia się tabakę grubo i drobno-ziarnistą. Polskie tabaki są wszystkie drobno-ziarniste.

Tabakę produkuje się rzadko z samego tylko liścia tytoniowego; prawie bez wyjątku w skład tabaki wchodzić środki chemiczne, które nadają jej własności drażniące i służą do konserwacji, oraz różne olejki eteryczne dla zapachu.

Z polskich wyrobów typ tabaki o naturalnym zapachu tytoniowym przedstawia „Napoleonka”; inne gatunki są wyrobami zaprawianymi.

Tabakę zażywa się w stanie nawilżonym; tabaka sucha jest bardzo rzadko w użyciu.

Tabakę pakuje się hermetycznie w jednostkach po 50, 100, 250 i 500 gr. Tabakę należy chronić przed zwietrzeniem.

O ODNIKOTYNIZOWANIU I WYROBACH ODNIKOTYNIZOWANYCH.

Wartość użytkową wyrobom tytoniowym nadaje nikotyna, znajdująca się w dymie, wciągany podczas palenia. Jakkolwiek ilość nikotyny, przedostająca się do organizmu palacza, nie jest znaczna (około 10% zawartości ogólnej nikotyny w wyrobie — 0,5—3%), to jednak i ta ilość jest za wysoka dla chorego organizmu. To też dla tych konsumentów, którzy nie mogą palić wyrobów pełnych, chemja dostarcza wyrobów o znacznie zmniejszonej zawartości nikotyny. Zmniejszenie to nosi nazwę odnikotynizowania (odciągania), wyroby zaś poddane temu zabiegowi — nazwę wyrobów odnikotynizowanych (odciągniętych).

Odnikotynizowanie polega na wykorzystaniu własności nikotyny — ulatniania się jej pod wpływem pary wodnej i gorącego powietrza.

Wszystkie inne metody, jako to: wchłanianie nikotyny przez wprowadzoną do tutki watę, nasyconą różnemi preparatami, nasycanie samego wyrobu preparatami wchłaniającemi (wiązącymi) nikotynę lub ługowanie, okazały się bądź to bezskutecznymi, bądź też nawet szkodliwymi, bądź wreszcie tak zmieniającymi smak wyrobu, że konsument musi odrzucić taki wyrób.

Polski Monopol Tytoniowy odciąga wyroby własną metodą przy zastosowaniu pary i ogrzanego powietrza: metoda ta jest ostatnią zdobyczą w dziedzinie denikotynizacji. Zabieg uskutecznia się w ten sposób, że wyroby zwilżone poddaje się w odpowiednio skonstruowanych retortach dwukrotnemu lub częstszemu działaniu powietrza ogrzanego do 160°C, a po skończonym zabiegu ponownemu zwilżeniu aż do odzyskania przez wyrób normalnej zawartości wody.

Urządzenie aparatu umożliwia równocześnie usuwanie ze zbiorników nikotyny.

Bez względu na metodę, odnikotynizowanie ma tę zasadniczą wadę, że razem z nikotyną usuwa żywice i olejki eteryczne, wpływające na smak i aromat wyrobu. Za najlepszą więc metodę uważać należy tę, przy stosowaniu której wspomniana ujemna strona zabiegu występuje w najmniejszym stopniu. Metoda Polskiego Monopolu Tytoniowego należy pod tym względem do metod lepszych.

Zmniejszenie zawartości nikotyny metodą Polskiego Monopolu Tytoniowego może być regulowane dowolnie; również i całkowite usunięcie nikotyny jest możliwe i łatwo wykonalne: całkowitego jednak usunięcia nikotyny nie stosuje się, ponieważ stwierdzono, że pewna ilość nikotyny musi pozostać, jeśli wyrób ma być jeszcze używką.

Poza zmniejszeniem ilości nikotyny, wszystkie wyroby odnikotynizowane wykazują pewne zmiany, jako to: wzmożoną zdolność spalania, pociemnienie koloru, przy papierosach nierzadko żółknięcie bibułki, cokolwiek zmieniony smak. Są to zjawiska nieuniknione, wzgl. ich uniknięcie jest nadzwyczaj trudne w połączeniu z głównym celem zabiegu — jakim jest odnikotynizowanie.

Jak klasyfikować wyroby tytoniowe P. M. T.?

Co do jakości:

wyborowe, bardzo wysokie, pierwszorzędne, wysokie,
dobre, średnie, niższe.

Co do mocy:

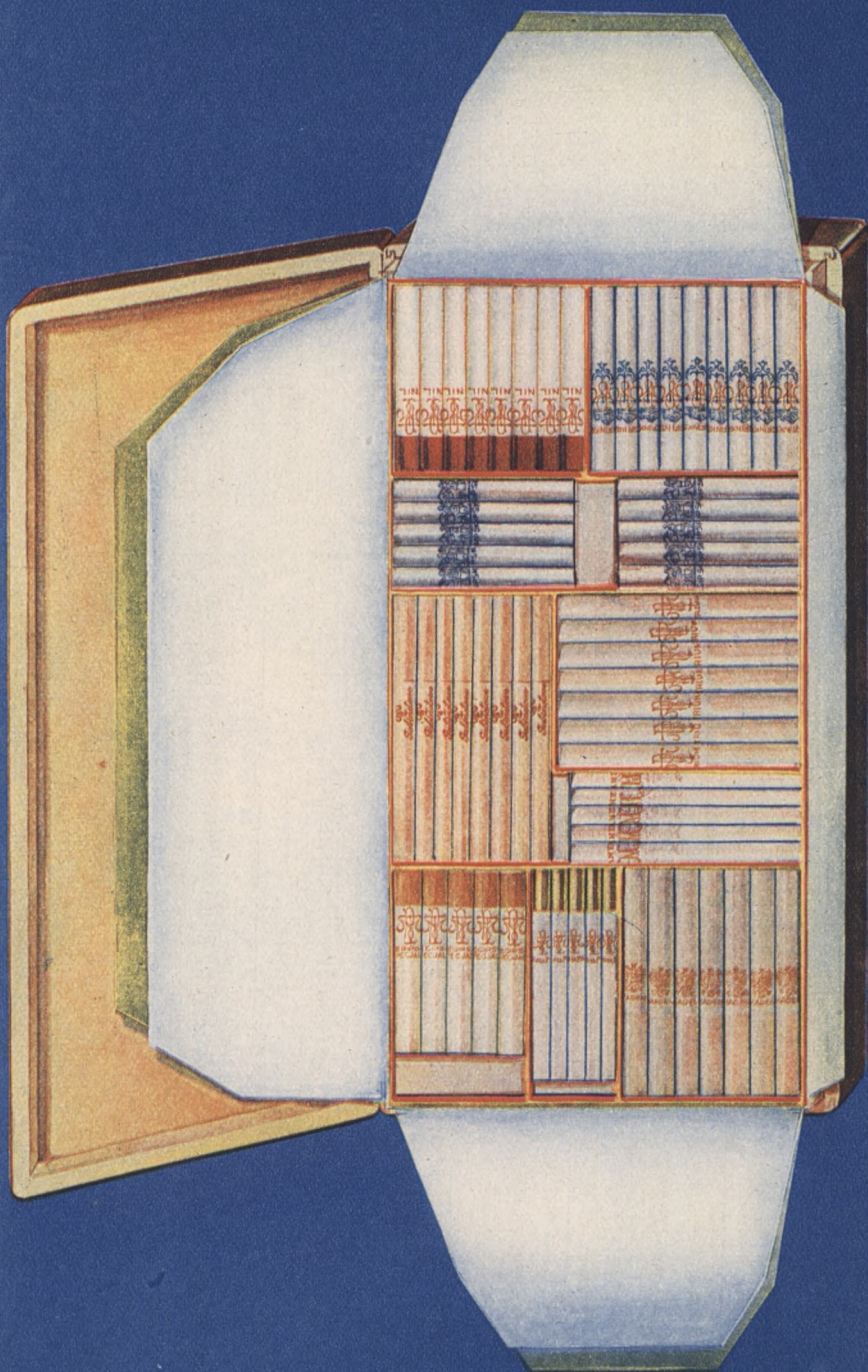
silne, średnie, lekkie lub łagodne (w odniesieniu do
papierosów typu egipskiego).

Kolekcje papierosowe

W wytwornem opakowaniu po 200 sztuk . . .	Zł. 33.—
W wytwornem opakowaniu po 100 sztuk . . .	Zł. 18.—

Papierosy odnikotynizowane

Egipskie Przednie	20 sztuk	Zł. 2.50
Egipskie	20 sztuk	Zł. 2.—
Ergo	20 sztuk	Zł. 1.50

PAPIEROSY

Nazwa	Opis zewnętrzny	Rodzaj bibułki	Typ	Jakość — Moc	Cena za:				
					I szt.	W opakowaniu po (sztuk)			Zł. gr.
						100	20	10	
					Zł. gr.				
Nil	Owalny, z zakończeniem jedwabnym, bez ustnika	Samospalająca się	Egipski	Wyborowa, bardzo aromatyczny, średnie	30	—	6	—	—
Egipskie specjalne	Owalny, z zakończeniem korkowem, b/u.	Samospalająca się	Egipski	Bardzo wysoka, b. aromatyczny, łagodnie	20	—	4	—	—
Gabine-towe	Okrągły, długi, z krótkim paleniem, z ustnikiem	Żółta, samospalająca się	Orientalny	Bardzo wysoka, wonny, mocne	20	—	4	—	—
Triumf	Gruby, długi, z krótkim paleniem, z/u.	Biała, niespalająca się	Rosyjski	Pierwszorządna, b. aromatyczny, mocne	16	—	3	20	—
Złota Pani	Owalny, ze złotem zakończeniem, bardzo cienki, z/u.	Biała, samospalająca się	Egipski	Pierwszorządna, b. aromatyczny, łagodnie	12	—	2	40	—
Sfinks	Owalny, b/u.	Biała, samospalająca się	Egipski	Pierwszorządna, aromatyczny, łagodnie	12	12	2	40	1 20
Syrena	Okrągły, z/u.	Biała, niespalająca się	Rosyjski	Bardzo dobra, aromatyczny, silne	12	—	2	40	—

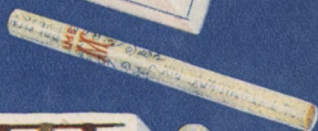
PAPIEROSY

Nazwa	Opis zewnętrzny	Rodzaj bibułki	Typ	Jakość — Aromat — Moc	Cena za:			
					I szt.	W opakowaniu po (sztuk)		
						100	50	20
					Zł. gr.	Zł. gr.		
Dames	Owalny, długi, z/u.	Biała, samo- spalająca się	Orientalny	Wysoka, aromatyczny, średnie	11	11	—	2·20
Egipskie przednie	Owalny, b/u.	Biała, samo- spalająca się	Egipski	Wysoka, aromatyczny, łagodny	10	—	—	2—
Ariston	Owalny, ze złotem za- kończeniem, b/u.	Biała, samo- spalająca się	Angielski	Wysoka, aromatyczny, łagodny	09	—	—	1·80
Pani	Okrągły, cienki, z/u.	Biała, samo- spalająca się	Orientalny	Wysoka, aromatyczny, średnie	08	—	4—	1·60
Egipskie zwyczajne	Owalny, b/u.	Biała, samo- spalająca się	Egipski	Dobra, dość aroma- tyczny, łagodny	07,5	7·50	—	1·50
Silesia	Ze słomkowym zakończe- niem, b/u.	Biała, samo- spalająca się	Polski	Dobra, dość aroma- tyczny, łagodny	07	—	—	1·40
Maden	Okrągły, krótkie palenie, z/u.	Niespalająca się	Rosyjski	Dobra, aromatyczny, silny	07	—	—	1·40

PAPIEROSY

Nazwa	Opis zewnętrzny	Rodzaj bibułki	Typ	Jakość — Aromat Moc	Cena za:				
					I szt.	W opakowaniu po (sztuk)			
					Zł. gr.	100	50	20	10
					Zł. gr.				
Obst-lunkowe	Okrągły, z/u.	Biała, niespalająca się	Rosyjski	Dobra, aromatyczny, średnie	·07	7	—	—	—
Ergo	Okrągły, krótkie palenie, z/u.	Biała, niespalająca się	Rosyjski	Dobra, dość aromatyczny, silne	·06	—	—	1·20	·60
Tatry	Okrągły z/u.	Żółta, samospalająca się	Orientalny	Dobra, dość aromatyczny, średnie	·06	—	—	1·20	—
Płaskie	Owalny, wydłużony, z/u.	Biała, samospalająca się	Polski	Dobra, średnie	·05,5	5·50	—	1·10	—
Prezydent	Okrągły, krótkie palenie, z/u.	Biała, samospalająca się	Orientalny	Dobra, średnie	·05,5	—	2·75	—	—
Grand Prix	Okrągły, krótkie palenie, z/u.	Biała, niespalająca się	Rosyjski	Dobra, średnie	·05	—	—	1	—

PAPIEROSY

Nazwa	Opis zewnątrzny	Rodzaj bibułki	Typ	Jakość—Aromat Moc	Cena za:				
					Zł. gr.	W opakowaniu po (sztuk)			
						100	50	20	10
					Zł. gr.	Zł. gr.			
Sport	Okragły, b/u.	Biała, samospalająca się	Polski	Dobra, aromatyczne, średnie	—05	5	—	1	—50
Klub	Okragły, krótkie palenie, z/u.	Niespalająca się	Rosyjski	Dobra, dość aromatyczne, średnie	—05	—	—	1	—
Caporal	Owalny, b/u.	Biała, samospalająca się	Polski	Średnia, dość aromatyczne, średnie	04	4	—	80	—40
Śląski, Pomorski, Rarytas	Owalny, b/u.	Biała, samospalająca się	Egipski	Średnia, dość aromatyczne, łagodne	04	—	—	80	—
Damskie	Okragły, z/u.	Biała, samospalająca się	Polski	Średnia, dość aromatyczne, silne	04	—	2	80	—
Avanti	Okragły, z/u.	Biała, niespalająca się	Rosyjski	Średnia, dość aromatyczne, silne	03,5	—	—	70	—

PAPIEROSY

Nazwa	Opis zewnętrzny	Rodzaj bibułki	Typ	Jakość — Aromat — Moc	Cena za:		
					I szt.	W opakowaniu po (sztuk)	
					Zł. gr.	100	20
Cow-boy	Okragły, b/u.	Biała, samospalająca się	Amerykański	Niższa, silne	—03	—	—60
					—03	—	—60
Aromatica	Okragły, z/u.	Biała, samospalająca się	Polski	Dobra, mocne	—03	—	—60
					—03	—	—60
Radio	Okragły, z/u.	Biała, niespalająca się	Rosyjski	Niższa, średnie	—03	—	—60
					—02,5	2.50	—50
Wisła	Okragły, b/u.	Biała, samospalająca się	Polski	Niższa, mocne	—02	2—	—40
					—02	—	—40
Sokoły	Okragły, z/u.	Biała, samospalająca się	Polski	Niższa, mocne	—02	—	—40
					—02	—	—40
Wanda	Okragły, z/u.	Biała, niespalająca się	Rosyjski	Niższa, mocne	—02	—	—40
					—02	—	—40

CYGARA

Nazwa	Kształt	Jakość, aromat i rodzaj wkładki	Moc	Cena za:					
				I szt.	W opakowaniu po (sztuk)				
					25	10	5	2	
				Zł. gr.					Zł. gr.
Regalia	Wypukły, wielki, z ostrym ustnikiem, z sygnetem	Wyborowa, hawańska, b. aromatyczna	Średnie	2·60	—	26·—	—	—	5·20
Delicias	Wypukły, wielki, z ostrym ustnikiem, z sygnetem	Wyborowa, b. aromatycz- na, hawańska i jawańska	Średnie	2·30	—	23·—	—	—	4·60
Coronas	Wypukły, średniej wiel- kości, z ostrym zakończe- niem ustnika, z sygnetem	Wyborowa, aromatyczna, brazylijska i hawańska	Średnie	1·80	—	18·—	—	—	—
Pro Patria	Wypukły, z ostrym za- kończeniem ustnika, z sy- gnetem	B. wysoka, aromatyczna, hawańska i brazylijska, złagodzona jawańską	Silne	1·20	30·—	—	6·—	—	—
El Aliento	Wypukły, z ostrym za- kończeniem ustnika, śre- dniowielki, z sygnetem	B. wysoka, aromatyczna, hawańska i brazylijska, z domieszką hawańskiej	Średnie	1·—	25·—	—	5·—	—	—
Książę Józef	Torpedowy, z ostrym za- kończeniem, średniowiel- ki, z ustnikiem	Pierwszorzędna, aroma- tyczna, jawańska i brazy- lijska, z dom. kubańskiej	Średnie	—·85	21·25	—	4·25	—	—
Favoritas	Wrzecionowaty, z ostrym zakończeniem ustnika, mały, z sygnetem	Wyborowa, aromatyczna, kubańska i brazylijska	Lekkie	—·80	20·—	—	—	—	—

Obstalunkowe

100 SZTUK

POLSKI MONOPOL TYTONIOWY

POLSKI
MONOPOL
TYTONIOWY

„RATUSZOWE”

„LA PINTURA”

„CIGARILLOS”

CYGARA

Nazwa	Kształt	Jakość i rodzaj wkładki	Moc	Cena za:					
				I szt.	W opakowaniu po (sztuk)				
					100	50	25	10	
Rafuszowe	Wrzecionowaty, z ostrym zakończeniem, średnio wielki, z sygnetem	Pierwszorzędna, aromatyczna, jawańska i brazylijska, z dom. kubańskiej	Średnie	—75	—	—	18.75	7.50	
Excelsiores	Torpedowy, z ostrym ustnikiem, średni z sygnetem	Pierwszorzędna, aromatyczna, jawańska z domieszką kubańskiej	Lekkie	—60	—	—	—	6.	
Hawańskie Virginia	Wirgińskie, ze słomkowym ustnikiem	Wyborowa, aromatyczna, brazylijska i hawańska	Średnie	—60	—	—	15.	—	
Kopernik	Wypukły, z ostrym ustnikiem, z sygnetem	Wysoka, aromatyczna, jawańska, z domieszkami	Lekkie	—50	—	25.	12.50	—	
Wawel	Wypukły, z ostrym zakończeniem, mały z sygnetem	Wysoka, aromatyczna, jawańska, z domieszką hawańskiej	Średnie	—50	50.	—	12.50	—	
Original	Wypukły, z ostrym zakończeniem, mały z sygnetem	Wysoka, aromatyczna, jawańska i manilska	Lekkie	—40	—	20.	10.	—	
Sennora	Zeppelinowy, z ostrym zakończeniem ustnika, mały, z sygnetem	Dobra, aromatyczna, brazylijska i manilska	Średnie	—35	—	—	8.75	—	

CYGARA

Nazwa	Kształt	Jakość i rodzaj wkładki	Moc	Cena za:		
				I szt.	W opakowaniu po (strub)	
					100	50
					Zł. gr.	Zł. gr.
La Pintura	Wysmukły, z ostrem zakończeniem ustnika, mały	Dobra, aromatyczna, typ polski, mieszanka zagraniczna	Średnie	— 30	—	15
Portoriko	Wysmukły, z ostrem zakończeniem ustnika, mały	Średnia, typ polski, mieszanka jawańska i brazylijska	Średnie	— 25	25	—
Soledad	Torpedowy, z ostrem zakończeniem ustnika, mały	Średnia, aromatyczna, typ polski, mieszanka zagraniczna i krajowa	Średnie	— 25	—	12 50
Mieszane zagraniczne	Wysmukły, z ostrem zakończeniem ustnika, średnie	Nizsza, aromatyczna, typ polski, mieszanka zagraniczna i krajowa	Silne	— 20	20	—
Cigarillos (cygaretki)	Manilski, z uciętem zakończeniem	Dobra, aromatyczna, typ polski, mieszanka zagraniczna i krajowa	Średnie	— 15	15	—
Garcia (cygaretki)	Manilski, z uciętem zakończeniem	Średnia, aromatyczna, typ polski, mieszanka zagraniczna i krajowa	Lekkie	— 12	12	—

TYTONIE DO PAPIEROSÓW

Nazwa	Jakość, aromat, moc, kolor	C e n a z a :			
		1000 gr.	100 gr.	50 gr.	W opakowaniu po: 25 gr.
		Zł. gr.	Zł. gr.	Zł. gr.	Zł. gr.
Pursiczan	B. wysoka, b. aromatyczny, jasno brązowy, dość lekki	150.—	15.—		3.75
Hercegowina	B. wysoka, b. aromatyczny, czerwonawo-brązowy, mocny	150.—	15.—		3.75
Kir	Wysoka, b. aromatyczny, ciemno brązowy, b. mocny	120.—	12.—	6.—	
Ksanti	Wysoka, aromatyczny, żółty, lekki	100.—	10.—	5.—	
Najprzodniejszy Macedoński	Dobra, aromatyczny, brązowy, dość mocny	76.—	7.60	3.80	
Najprzodniejszy Turecki	Dobra, aromatyczny, brązowy, dość mocny	56.—		2.80	1.40
Przedni Turecki	Średnia, dość aromatyczny, dość mocny	44.—		2.20	1.10
Średni Turecki	Średnia, dość aromatyczny, dość mocny	36.—		1.80	—.90
Kresowy	Średnia, dość mocny, ciemny	28.—		1.40	—.70
Machorka przednia	Niższa, prażony, dość mocny, ciemny	14.—		—.70	
Machorka	Niższa, wyrób mocny, ciemny	12.—		—.60	

TYTONIE DO FAJEK

Nazwa	Jakość, aromat, moc, kolor	C e n a z a :				
		I szt.	1000 gr.		W opakowaniu po:	
			Zł. gr.	Zł. gr.	50 gr.	25 gr.
		Zł. gr.		Zł. gr.		Zł. gr.
Specjalny fajkowy	Wysoka, b. aromatyczny, dość mocny, sycony na wzór angielskich tyt. do krótkiej fajki		50.—	2·50		
Przedni fajkowy	Dobra, aromatyczny, średnia, bronzowy, do długiej fajki		16.—	—·40		
Kapral	Dobra, aromatyczny, średnia, jasno-bronzowy, do długiej fajki		12.—	—·60		
Zwyczajny fajkowy	Nizsza, średni, średnia, ciemno-bronzowy, do długiej fajki		12.—	—·30		
Skrętki słaskie	Wyrób specjalny do własnego przyrządzania dla konsumentów słaskich	—·84				
Skrętki zwyczajne	Tytoń przędzony do własnego przyrządzania	—·84				
Presówka	Wyrób specjalny do własnego przyrządzania dla konsumentów słaskich		12.—			

TABAKA DO ZAŻYWANIA

N a z w a	Jakość, aromat	C e n a z a :			
		I szt.	W opakowaniu po:		
			1000 gr.	100 gr.	50 gr.
		Zł. gr.	Zł.	gr.	
Napoleonka	Wysoka, o naturalnym aromacie tytoniowym		14.—	1.40	—70
Przednia	Wysoka, zaprawiana olejkami		10.—		—50
Wirgińska jasna	Wysoka, zaprawiana olejkami		10.—	1.—	—50
Wirgińska ciemna	Wysoka, zaprawiana olejkami		10.—	1.—	—50
Zdrowia	Dobra, zaprawiana olejkami		7.20	—72	—36
Pomorska jasna	Średnia, zaprawiana olejkami		4.80	—48	—24
Pomorska ciemna	Średnia, zaprawiana olejkami		4.80	—48	—24
Zwyczajna	Średnia, zaprawiana olejkami		4.80		—24

TYTOŃ DO ŻUCIA

Do żucia w laskach	Wysoka, silny	—28	22.40	
Do żucia w rolkach	Wysoka, silny	—32	25.60	

WYROBY GDAŃSKIEGO

MONOPOLU TYTONIOWEGO

Rodzaj i nazwa wyrobu	C E N A			
	za 1 szt.	W opakowaniu po:		
		100 gr. lub 25 szt.	50 gr. lub 20 szt.	10 szt.
	Zł. gr.	Zł. gr.	Zł. gr.	Zł. gr.
A. Cygara :				
Descanso	1·40		70—	
Perla de Hawana, Borneo Sandblatt	—·60		30—	
Bella Flor, Goldona	—·50		25—	
Manilla	—·30		15—	
B. Papierosy bezustnikowe:				
Luxor		7·50	6—	3—
Privileg		5—	4—	2—
Kasino		3·75	3—	1·50
Regatta		3—	2·40	1·20
Holm		2—	1·60	—·80
C. Papierosy ustnikowe:				
Strand		1·50	1·20	—·60
D. Tytonie do papierosów:				
Feinschnitt Zigaretten Tabak Nr. 30		6—	3—	
Feinschnitt Zigaretten Tabak Nr. 20		4—	2—	
Russen Tabak Sorte Nr. 4		—	1—	
E. Tytonie do fajki:				
Yacht Club, Standard Navy-Cut.,			2—	
Artus, Arom. Holländischer Shag.		3—	1·50	
Atlantik		—	1·40	
Schwarzer Krauser, Merkur		—	1·10	
Holländ. Kanaster-Tabak, Sorte				
Nr. 3, Union		—	—·90	
Sorte Nr. o, Förster Tabak		1·50	—·75	
Feiner Rippen-Kanaster-Tabak . . .		1·10		

WYROBY IMPORTOWANE

Firma	C E N A					
Rodzaj i nazwa wyrobu	za	W opakowaniu po:				
	1 szt.	100 gr.	25 szt.	20 szt.	10 szt.	5 szt.
	lub	50 szt.				
	1000 gr.					
	Zł. gr.	Zł. gr.				

FRANCUSKI MONOPOL TYTONIOWY

Service d'Exploitation Industrielle des Tabacs, Paris

A. Cygara :						
Campeones	1'70		42'50			8'50
Diplomates	1'40		35'—			7'—
B. Papierosy :						
Fashion	—15	7'50		—	1'50	
Gitanes Maryland	—10	5'—		2'—	—	

R Ó Ź N E

A. Cygara :					
De Huifkar	{	Practicus	2'35	58'75	—
Hamers et Co.		Practicus Finas	2'95	73'75	—
Usines Van der	{	Flor Finas	2'80	70'—	—
		Regalia de Paris	2'80	70'—	—
Elst Frères	{	Unico Selection	3'20	—	32'—
		Un. Incomparables	2'25	50'25	—
Eug. Goulmy & Baar. — Flor de Caral			2'80	70'—	—
Mignot et de Block — Senatores			2'55	63'75	—
Compania Cadena — Luceros			2'10	52'50	—
J. Tinchant y Gonzales et Co. — Delicias			1'80	—	18'—
Suerdieck & Co	{	Prima Dona	1'70	42'50	—
Bahia		Ouro de Cuba	1'70	42'50	—
B. Papierosy :					
Monopole de Ta-	{	Cabinet	—70	14'—	—
bacs de Turquie		Jockey Club	—70	14'—	—
Abdula & Co.,	{	Turkish Rose Tipped	—70	14'—	—
		Army Club	—60	12'—	—
		Turkish Coronet	—40	8'—	—
Ed. Laurens Ltd.,	{	Royal Derby	—55	11'—	—
		Genewa	Prince de Monaco	—35	7'—
Nestor Gianacelis, Kair, — King			—50	10'—	—
Lysandre Maroulis, Cavalla, — Niki			—60	12'—	—
R. I. Reynolds Tob.	{	Camel	—20	4'—	—
Comp. Winston-					
Salem U. S. A.					
Ligget & Myers	{	Chesterfield	—20	4'—	—
Tob.Co.New-York					
C. Tytonie :					
British American	{	Capstan Navy-Cut	162'—	16'20	—
Tobacco Co. Ltd.		Glasgow Smoking	—	—	—
		Mixture	126'—	12'60	—
		Waverley Mixture	126'—	12'60	—
D. Ekstrakt tytoniowy :					
w puszkach blaszanych po 5 kg.			6'—	—	—

NA POWSZECHNEJ WYSTAWIE MIĘDZYNARODOWEJ W LIÈGE (BELGJA) W ROKU 1929,
WYROBY POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO ODZNACZONE ZOSTAŁY NAGRODĄ
„GRAND PRIX”

Environ

400 machines

travaillent dans les fabriques du

MONOPOLE POLONAIS de TABACS

fournies par les Établissements de

WŁAD. PASCHALSKI

à Varsovie, Żytnia 15.

et construites d'après leurs brevets.

PRODUCTION:

Machines à fabriquer les tubes à cigarettes

" à fabriquer les cigarettes,

" à étiqueter les boîtes, à coller les boîtes, et

" à emballer les cigarettes.

Fraiseuses universelles et horizontales.

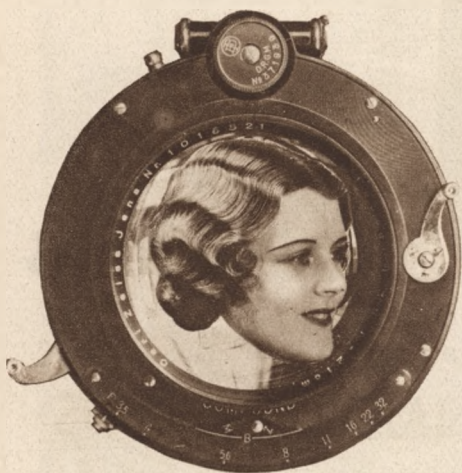
Machines à vérifier les cartouches.

Diverses appareils de précision.

Fabrication des pièces de rechange pour les machines
en masse.

Fabrication des rubans de lin sans fin pour les ma-
chines à cigarettes.

Wspomnienia

miłych i drogich nam osób, rozkosznych chwil przeżytych, życia, uchwyconego w jego radosnych przejawach, stanowią bezwzględnie najmiłą formę naszych pamiątek. Jak trudno niestety nasze oko duchowe może wywołać te właśnie wspomnienia, na których nam najbardziej zależy.

Tu przychodzi z pomocą aparat fotograficzny, który w ułamku sekundy utrwali na zawsze dany moment, dając nam w każdej chwili możliwość przeżywania dawnych czasów.

Zostań więc foto-amatorem

pomnażasz radość życia i fotografuj własnym aparatem z firmy

FOTO-GREGER

KAZIMIERZ GREGER

Poznań 3, ul. 27 Grudnia
L. 20

Największy w Polsce

Magazyn aparatów
i przyborów fotograficzn.

Ilustrowane cenniki i prospekty
bezpłatnie.

Założony w r.
1910

MIRKOWSKA

Rok założenia

1774

FABRYKA PAPIERU S.A

WARSZAWA, UL. SIENNA 4

Fabryka w JEZIORNIE pod Warszawą

Kapitał akcyjny
Spółki

6,000.000
złotych

Urządzenia techniczne: 4 warniki, 7 maszyn papierniczych o szerokości produkcyjnej 142—200 cm i 2 kadzie czerpalne. Napęd elektryczny: turbodynamo 4.000 kw. Fabryka zatrudnia 900 robotników.

Fabryka wyrabia wysokowartościowe papiery bezdrzewne: listowe i maszynowe, przebitkowe (pelury), papeteryjne, kancelaryjne i zeszytowe, drukowe i ilustracyjne, rejestrowe (książkowe, tabelaryczne), nutowe, rysunkowe szkolne i techniczne, dokumentowe, czerpane, mapowe, brystole, kartony pocztówkowe, skoroszytowe, okładki aktowe, pergaminy, bibuły atramentowe i biurkowe.

Specjalne wyroby fabryki:

Bibułki papierosowe w bobinach i arkuszach

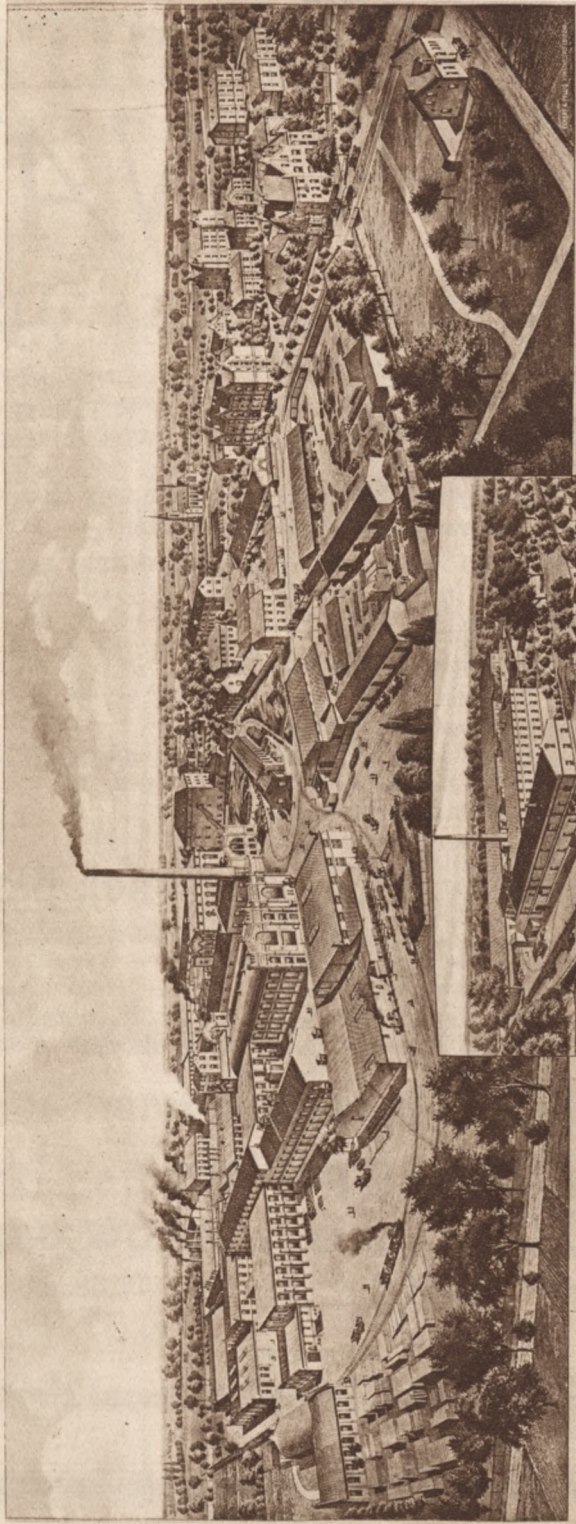
oraz bibułki kondensacyjne, karbonowe, kopjalne i pakowe. MIRKOWSKIE BIBUŁKI PAPIEROSOWE

są powszechnie znane i cenione

czego dowodem jest, że Mirkowska Fabryka jest głównym dostawcą bibułki dla Polskiego Monopoli Tytoniowego oraz dla całego szeregu Monopoli Tytoniowych poza granicami kraju.

Fabryka stale pracuje nad ulepszeniem tak swoich urządzeń technicznych jak i produkcji, ażeby sprostać wymaganiom rynku i nadążyć za postępem w dziedzinie wytwórczości papierniczej. Ostatnio Mirków rozpoczął wyrób normalny bibulek karbonowych 10-gramowych, których produkcja jest jedną z najtrudniejszych.

Roczna produkcja fabryki wynosi około 12.000 ton papieru i bibułki, wartości ogólnej około 22.000.000 zł. Wyroby fabryki zostały 12 razy odznaczone tak w kraju jak i zagranicą, a w tej liczbie figuruje 10 złotych medali.

Fabryka w Jeziornie

pod Warszawą

MIRKOWSKA FABRYKA PAPIERU SKA. AKC.

WARSZAWA, SIENNA 4

Fabryka Celulozy i Papieru

NATRONAG

SPÓŁKA AKCYJNA w KALETACH (Śląsk)

Rok założenia 1884

ZARZĄD: DYREKTOR JAN RZYMELKA W KALETACH
DYREKTOR JAN JAKSCHIK W KALETACH

Adres telegr.: Natronag Kalety. — Nr. telef.: Tarnowskie Góry 1102, Kalety 2.
Stacja kolejowa (osobowa i towarowa) Kalety.

Własna bocznica kolejowa 1 klm.

Kapitał zakładowy Zł. 5,400.000

Rachunki: Bank Polski, Królewska Huta
Dresdner Bank, Katowice,
Dresdner Bank, Tarnowskie Góry,
Darmstädter & Nationalbank, Katowice,
Śląski Zakład Kredytowy, Katowice,
P. K. O. Katowice 302.299.

**Fabryka celulozy, masy drzewnej, papieru
i worków papierowych** 4 walniki celulozowe, 3 maszyny
papiernicze. — Napęd: 5 maszyn
parowych, 2 turbiny parowe, 2 turbogeneratory. — Ogólna sprawność
5700 HP. — Robotników 750, personal techniczny 28, urzędników 37.
Terytorjum fabryczne 23·5 ha. — Zdolność produkcyjna miesięcznie:

1,800.000 kg celulozy

1,300.000 kg papieru

1,300.000 sztuk worków papier.

Ogólna wartość sprzedaży w roku 1930: 12,683.305 zł.

Główne przedstawicielstwo:

Warszawa f. ZYGMUNT WEISS, Marszałkowska 68

NATRONAG

FABRYKA CELULOZY I PAPIERU :: SPÓŁKA AKC.

wyrabia:

W KALETACH

Celulozę sodową

Papier natronowe z czystej celulozy sodowej o niedoścignionej wytrzymałości od 20 gr. na m² wzwyż, naturalnie brązowe i kolorowe, chemicznie obojętnie reagujące — najodpowiedniejszy środek do bezpiecznego opakowania wszelkiego rodzaju towarów, ze względu na swą trwałość najtańszy w użyciu.

Papier „Strongpack” Papier mocny i giętki — tani środek do wszelkiego opakowania i nadający się znakomicie do wyrobu tanich i mocnych torebek wszelkiego rodzaju.

Papier krepowany do podklejania tkanin, wykładania worków — chroniący przed rozkurzem i posiadający odporność i elastyczność tkaniny tekstylnej.

Papier przedzalniczy do wyrobu taniej i mocnej przędzy papierowej.

Papier kablowy do kabli i przewodów elektrycznych — wolny od cząstek metalowych, o korzystnym stopniu twardszości i stałej dielektrycznej.

Papier parafinowany odporny na wilgoć i wodę, do opakowania środków wybuchowych i t. p.

Papier okładkowy na okładki zeszytów, skoroszytów, na wkładki do segregatorów.

Papier manufakturowy do opakowania wyrobów tekstylnych.

Worki papierowe z czystego papieru natronowego, wytrzymałość i przepuszczalność na powietrze według normalji ogólnie przyjętych, o ilości ścianek od pojedynczej do 6-krotnej, w dwu gatunkach: Otwarte, z dnem krzyżowym, o dowolnej pojemności i szyte płaskie, z samoczynnym zaworem patentu „Bates”. Najtańsze opakowanie do cementu, nawozów sztucznych, chemikalji itd.

Torebki ręczne Tani i praktyczny środek do wygodnego opakowania towarów wszelkiego rodzaju.

Znane ze swej dobroci wyroby

Francuskiego

Monopolu Tytoniowego

polecają się
uwadze P. T. Palaczy.

Papierosy które należy palić:

Gitanes Maryland (gust francuski) cena zł. 2.- za paczkę zawierającą 20 sztuk.

Fashion (gust amerykański) cena zł. 1.50 za paczkę zawierającą 10 sztuk.

Cygara luksusowe z tytoniu brazylijskiego:

Diplomates zł. 1.40 za szt.

Campeones zł. 1.70 za szt.

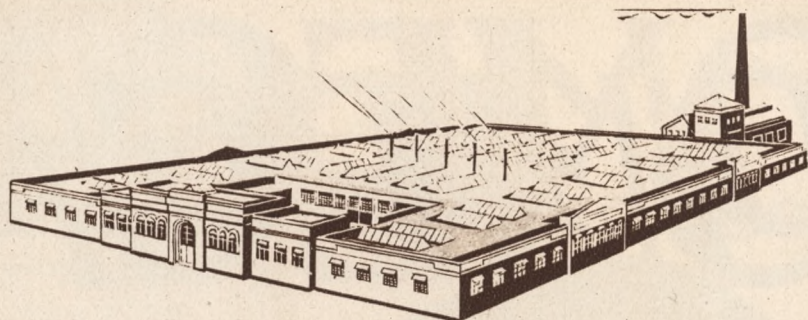
Wyroby powyższe znajdują się w sprzedaży we wszystkich większych sklepach tytoniowych w Polsce.

OMEGA

zegarek
na całe
życie

ST. RACZYŃSKI

ARTIGRAPH

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE DLA WYROBU
REKLAM ARTYSTYCZNYCH i OPAKOWAŃ
z PAPIERU i BLACHY SPÓŁKA AKCYJNA
KRAKÓW

PLAKATY: PAPIEROWE, KARTONOWE,
BLASZANE, „EMALIT” i „SZKŁOLIT”
PUSZKI i OPAKOWANIA BLASZANE
OPAKOWANIA KARTONOWE,
PUDEŁKA SKŁADANE, ETYKIETY,
ULOTKI IT.P. CROWN CORKS
ZAMKNIĘCIA FLASZKOWE

GENERALNA REPREZENTACJA i SPRZEDAŻ

„IKA”

IZYDOR KLEINBERGER

TELEFON 108-55 KRAKÓW, PL. MATEJKI 5 TELEGR. IKA KRAKÓW

Redakcja
i
Administracja:
Warszawa,
ul. Marszał-
kowska 118

Sekretariat
Redakcji czyn-
ny codziennie,
oprócz świąt,
od g. 5—7 w.
Tel. 205-79

REKLAMA

ORGAN POLSKIEGO ZWIĄZKU REKLAMOWEGO

Nr. 6. Rok III 1931 r.

T R E Ś Ć Nr. 6

1. Od Wydawnictwa	3	7. Państwo Przoduje w rekla- mie S. Z. Z.	21
2. Pod znakiem krzysu. S. Z. Za- krzewski	4	8. Niemiły zawód Z.	25
3. Uwagi o reklamie handlu de- talicznego. Olgierd Langer	7	9. Optymizm życiowy dzięki pro- pagandzie. K. P.	27
4. Problemy kupca detalisty. Zbi- gniew Jabłkowski	11	10. Dziwne zjawisko. Z.	29
5. Reklama firm chemiczno-far- maceutycznych. Hipolit Lu- cjan Ostowski	13	11. Teka zbieracza. L.	28, 30, 31
6. Nowoczesna czcionka rekla- mowa. Tadeusz Galewski	17	12. Etienne Damour. (Wspomnie- nie pośmiertne).	32
		13. Kronika zagraniczna — kra- jowa	33

WYDAWNICTWA KONCERNU PRASOWEGO

Za najbardziej celową reklamę uznają inserenci ogłaszanie się w naszych niezwykle popularnych wydawnictwach, gdyż wysokie ich nakłady oraz rozprzestrzenienie na terenie całej Polski i wśród wszystkich warstw ludności, gwarantują im maksimum korzyści z reklamy.

**ADMINISTRACJA:
KRAKÓW**

ILUSTROWANEGO KURYERA CODZIENNEGO

Ważne dla inserentów!

Dział Propagandy
Koncernu Prasowe-
go Ilustrowanego
Kuryera Codzien-
nego, dysponując
ostatnimi zdoby-
czami z dziedziny
nowoczesnej rekla-
my, przygotowuje
na życzenie bez-
płatnie szczegó-
łowo opracowane
projekty kampanij
prasowych.

WIELOPOLE 1 „PAŁAC PRASY”.

Jakie korzyści

odnosi przemysłowiec
i kupiec ogłaszając się

w Ilustrowanym Kuryerze Codziennym?

- 1** Ilustr. Kuryer Codzienny jest największym polskim dziennikiem o notarialnie poświadczonym średnim nakładzie dziennym

236.000 egzemplarzy.

Zważywszy, że jeden egzemplarz czytany jest przeciętnie przez 4 osoby, okazuje się, iż ogłoszenie umieszczone w Ilustrowanym Kuryerze Codz. dotrze do około **miljona osób.**

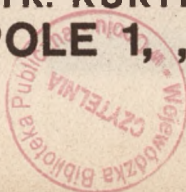
- 2** Rozprzestrzenienie terytorjalne Ilustrowanego Kuryera Codziennego obejmuje wszystkie bez wyjątku dzielnice kraju, tak więc zapomocą ogłoszenia na łamach Ilustrowanego Kuryera Codziennego pozyskiwać można konsumenta równocześnie w stolicy, głównych miastach i najodleglejszych kresach Państwa.

- 3** Ilustrowany Kuryer Codzienny czytany jest przez wszystkie warstwy społeczne i ludzi o rozmaitych zapatrywaniach politycznych.

- 4** Ilustrowany Kuryer Codzienny jest jedyną gazetą w Polsce, a jedną z nielicznych w Europie, która stawia do dyspozycji inserenta bezpłatne usługi swego Działu Propagandy. Dane statystyczne, analiza rynku, fachowa porada, artystyczne efektowne projekty ogłoszeń, opracowywanie planów kampanij reklamowych, obok starannego wykonania, wszystko to jest maksimum, jakie gazeta dać może swym inserentom.

Leży więc w interesie każdego nawiązać z nami kontakt.

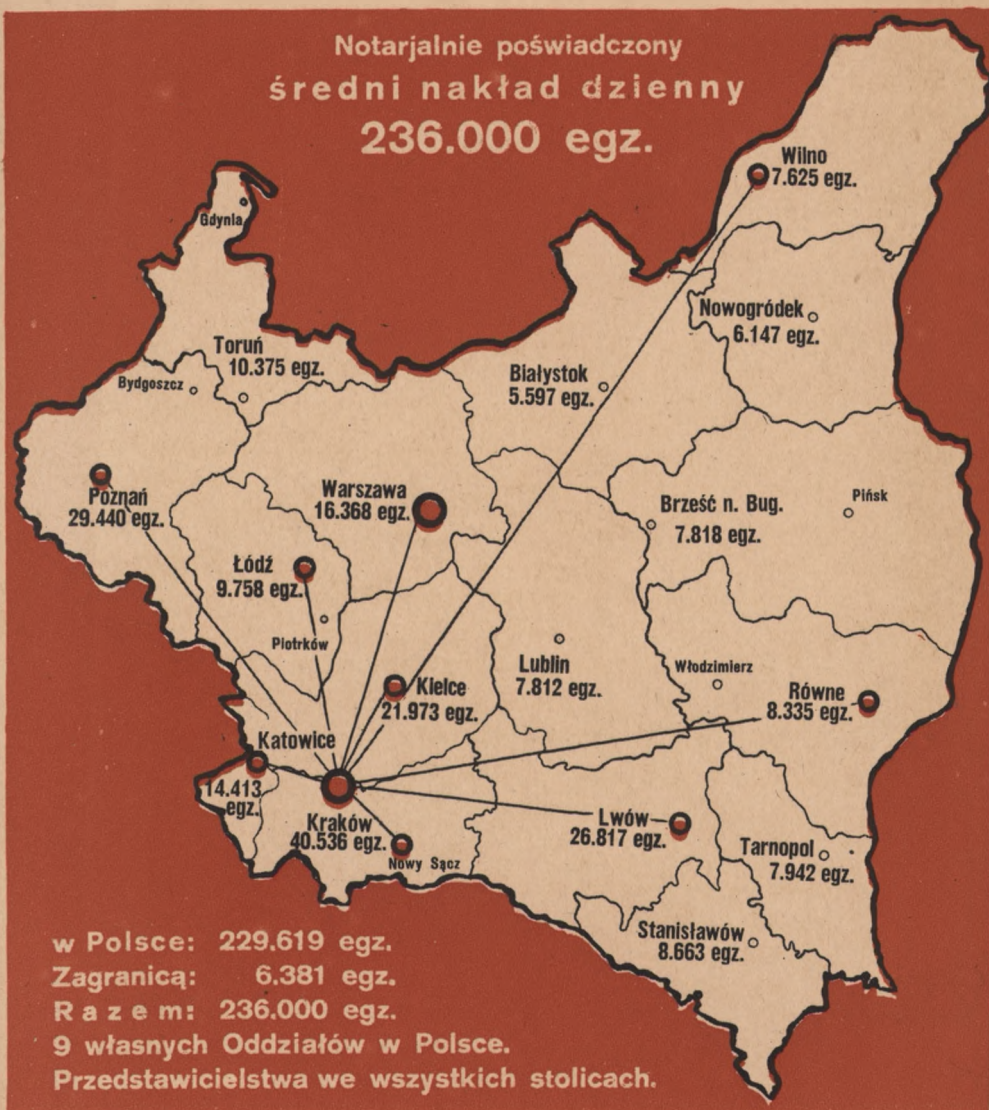
**ADMINISTRACJA ILUSTR. KURYERA CODZIENNEGO
KRAKÓW, WIELOPOLE 1, „PAŁAC PRASY“.**

MAPA ROZPRZESTRZENIENIA

ILUSTROWANEGO KURYERA CODZIENNEGO

Notarjalnie poświadczony
średni nakład dzienny
236.000 egz.

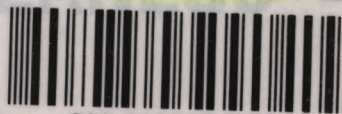

„Ilustrowany Kurjer Codzienny” — największy dziennik Polski, obejmujący swym zasięgiem wszystkie bez wyjątku dzielnice kraju — pismo najbardziej nadające się do przeprowadzenia wszelkich kampanii reklamowych.

SPOŁKA AKCYJNA DO EKSPLOATACJI
MONOPOLU ZAPAŁKOWEGO

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

CM KEK 319729

000-319729-00-0

**W
POLSCE**

**POLECA ZAPAŁKI KSIĄŻECZKOWE
IMPR. „LILIPUTY” ORAZ CZERWONE IMPR. FORMATU $\frac{3}{4}$**